

הייטק כמנוף למוביליות בין-דורית בישראל

קרנית פלוג, יותם מרגלית, זק הירש ויחיאל נועם

תוך עשורים ספורים, ישראל הפכה לאומת סטארטאפ משגשגת, המהווה למעלה ממחצית מהייצוא הישראלי, רבע מהכנסות המדינה ממיסים, ומקום שלישי בעולם במספר חברות ההזנק המונפקות בבורסת הנאסד"ק. לצד השגשוג והצמיחה של ההייטק הישראלי, התרחב אי השוויון, המתבטא בפערי שכר, השכלה ומיומנויות עובדים. כך יוצא שבהייטק הישראלי שבו מועסקים כ-12% מהעובדים במשק, יש בעיקר גברים, יהודים, ממרכז הארץ. 'החלום הישראלי' נותר בגדר חלום עבור חלקים נכבדים מהחברה הישראלית.

חוקרי המכון הישראלי לדמוקרטיה, ניסו לזהות במחקר רחב היקף את נתיבי המוביליות הכלכלית בישראל, ובעיקר את התנאים המאפשרים לעובדים מרקע כלכלי חלש (רבעון הכנסות תחתון), להשתלב בתעשיית ההייטק. מטרת המחקר היא לקדם צעדי מדיניות שיאפשרו להרחיב את נתיב ההשתלבות. המחקר הוא מחקר אורך שנשען על מאגר נתוני עתק (כחצי מיליון נשים וגברים), ובחן את הכנסת ההורים, הרקע, ההשכלה, המגורים, השכר והתעסוקה.

ממצאים עיקריים:

1. רק 5% ממי שגדלו במשפחות מרבעון ההכנסות התחתון, הצליחו להשתלב בהייטק הישראלי. גם בקרבם הייצוג של נשים וערבים, נמוך במיוחד.
2. רק ל-7.5% ממי שגדלו במשקי בית שהשתייכו לרבעון ההכנסות התחתון, יש השכלה גבוהה (בתחומי המתמטיקה, המדעים וההנדסה), רלבנטית לעבודה בהייטק. לתארים בתחומים אחרים לא נמצאה תרומה להשתלבות בהייטק.
3. סיכויי ההשתלבות בהייטק של יהודים מהרבעון התחתון שהם בעלי השכלה גבוהה רלבנטית בין אם מגיעים מרקע ספרדי, אשכנזי או יוצאי ברה"מ לשעבר, זהים.
4. ישנו מתאם חזק בין מספר היחידות במתמטיקה ואנגלית בתיכון ובין הסיכוי להשתלב בהייטק. הקפיצה במעבר מ-4 ל-5 יחידות לימוד היא המשמעותית ביותר.
5. עם זאת, המתאם החזק בין השכלה ובין תעסוקה בהייטק, הרבה פחות משמעותי כאשר מדובר בערבים ובנשים: הסיכוי של אדם יהודי מהרבעון התחתון להשתלב בהייטק, גבוה פי 5 מהסיכוי של אדם ערבי מרקע והשכלה זהים, הסיכוי של גבר מהרבעון התחתון להשתלב בהייטק גבוה פי 1.5 מהסיכוי של אישה מרקע והשכלה זהים.